

Schriftelijke vragen 'Big Brother is watching you' bij demonstraties?

8 mei 2025

Vragen:

Demonsteren is een belangrijk recht en een essentieel onderdeel van onze vrij democratie. Echter, volgens Amnesty International komen er steeds vaker klachten binnen van demonstranten waarbij de politie gebruik maakt van gezichtsherkenningscamera's en preventieve ID-controles.¹ De opgeslagen gegevens blijven bewaard in politiedatabanken, wat het recht op anonieme deelname aan demonstraties onder druk zet. Dit roept vragen op over hoe de gemeente Utrecht de demonstratievrijheid waarborgt en welke maatregelen worden genomen om onrechtmatige surveillance en monitoring te voorkomen. Daarom stellen de fracties van D66, PvdD, GroenLinks, Student & Starter en BIJ1 de volgende vragen aan de burgemeester.

1. Is de burgemeester het eens dat het recht op anonieme deelname aan een demonstratie een essentieel onderdeel is van de demonstratievrijheid? Zo ja, hoe wordt dit recht beschermd in Utrecht?
2. Is de burgemeester het met vraagsteller eens dat demonstranten zelf mogen bepalen of zij anoniem deelnemen aan demonstraties? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?
3. Kan de burgemeester een overzicht bieden van de inzet van camera's bij demonstraties in 2024 en 2025, waaronder drones en videosurveillanceauto's, inclusief het doel van de inzet en de verwerkingstermijnen van verzamelde gegevens?
4. Op 29 februari 2024 heeft het college M96: *Wees terughoudend met het gebruik van camera's bij demonstraties*² overgenomen. Hoe geeft het college uitvoering aan deze motie, en op welke wijze worden daarbij de ervaringen van demonstranten en de input van organisaties zoals Amnesty International meegenomen in de afweging om camera's wel of niet in te zetten?
5. Is de burgemeester bereid om de inzet van camera's bij demonstraties vooraf met de organisatoren te bespreken, om te verzekeren dat het gebruik ervan de demonstratie faciliteert en de veiligheid bevordert? Zo ja, kunt u dit nader toelichten? Zo nee, waarom niet?
6. Is de burgemeester bekend met het feit dat politie gebruik maakt van camera's met gezichtsherkenning bij demonstraties? Zo ja, zij bereid om de inzet van gezichtsherkenningscamera's uit te sluiten bij demonstraties in Utrecht? Zo ja, kunt u dit toelichten? Zo nee, waarom niet?

In Nederland hebben demonstranten het recht om anoniem deel te nemen aan een demonstratie. Echter, steeds vaker wordt door de politie preventief om identiteitsbewijzen gevraagd bij demonstranten. Deze informatie wordt door de politie opgeslagen, ook als er geen strafbare feiten worden gepleegd.³

¹ [Camera surveillance door politie moet aan banden](#)

² [Document Viewer - U-reka Gemeente Utrecht](#)

³ [Amnesty-International-Toezicht-Gezocht.pdf](#)

7. Kan de burgemeester bevestigen dat in Utrecht demonstranten niet naar hun identiteit worden gevraagd, tenzij er sprake is van een verdenking van een strafbaar feit?
8. Als er een onrechtmatige ID-controle plaatsvindt tijdens een demonstratie in Utrecht, is de burgemeester het dan eens dat demonstranten een effectief rechtsmiddel moeten hebben om de gegevens in te zien en te laten verwijderen uit de databanken? Zo ja, hoe is dit recht momenteel geborgd in Utrecht? Zo nee, waarom niet?
9. Wat kan een demonstrant doen als tijdens een demonstratie naar zijn of haar identiteit wordt gevraagd zonder dat sprake is van een verdenking van een strafbaar feit, en de demonstrant dit niet wil laten zien? Kan het college aangeven welke rechten demonstranten in zo'n geval hebben?
10. Waar kunnen demonstranten terecht als zij van mening zijn dat hun recht op anonieme deelname is geschonden, bijvoorbeeld door een onterechte ID-controle, en hoe wordt deze mogelijkheid onder de aandacht gebracht?

Daarnaast hebben de fracties van PvdD, Bij1, GroenLinks, Volt en Student & Starter op 4 april mondelinge vragen gesteld over huisbezoeken bij demonstranten door de politie. Aanleiding hiervoor was een video van RTL Nieuws.⁴ In antwoord op de mondelinge vragen gaf het college aan dat er geen signalen bekend zijn van politiehuisbezoeken aan demonstranten in Utrecht, en dat deze niet passen bij de Utrechtse manier van omgaan met demonstraties. De politiechef Midden-Nederland Yvonne Hondema gaf in de Volkskrant ook aan erg geschrokken te zijn van de video, maar wel door te willen gaan met huisbezoeken.⁵

11. Is het college bereid om in gesprek te gaan met de politie-eenheid Midden-Nederland om te waarborgen dat er in Utrecht geen huisbezoeken plaatsvinden aan demonstranten, zodat het recht op vreedzaam en anoniem demonstreren volledig wordt gerespecteerd?
12. Is de burgemeester bereid om samen met demonstranten, demonstratieorganisaties en waarnemersorganisaties, zoals Amnesty International, in gesprek te gaan om signalen van intimidatie of belemmering te inventariseren en te verkennen hoe de demonstratievrijheid en het recht op anonimiteit beter gewaarborgd kunnen worden in Utrecht?
13. Kan de burgemeester aangeven of er een klachtenprocedure of meldpunt beschikbaar is voor demonstranten die zich geïntimideerd voelen, bijvoorbeeld na huisbezoeken of cameratoezicht? Zo ja, hoe wordt dit onder de aandacht gebracht bij demonstranten?

Gesteld door:

- Maarten Koning, D66
- Louise de Vries, PvdD
- Mahaar Fattal, GroenLinks
- Felice Cicero, namens Ruben Snijder, Student & Starter
- Stevie Nolten, Bij1

⁴ [Pro-Palestinademonstrant Elise thuis opgezocht: 'Bezoek staat niet op zich'](#)

⁵ [Ophef na huisbezoek aan Palestina-demonstrant was 'heel dure les', maar de politie zal er wel mee doorgaan | de Volkskrant](#)